

Центральна міська бібліотека для дорослих
ім. Бориса Антоненка-Давидовича

УКЛІН ТОБІ, ВЕЛИКА МАТИ

**ДО 110-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МАТЕРІ-ГЕРОЇНИ ОЛЕКСАНДРИ
АВРАМІВНИ ДЕРЕВСЬКОЇ**

Бібліографічний покажчик

Ромни – 2012

Уклін тобі, велика Мати: бібліографічний покажчик
/Центральна міська бібліотека ім. Бориса Антоненка-
Давидовича; укладач В.І. Салогуб. – Ромни, 2012.

У бібліографічному покажчику йдеться про долю Матері-героїні Олександри Аврамівни Деревської. Починаючи з 1918 року збирала вона довкола себе сиріт, виховувала і виводила їх в люди. Спочатку це були діти далеких та близьких родичів та знайомих, які залишилися без батьків. Пізніше вона стала брати з дитячих будинків найменших і ослаблених, які найбільше потребували материнської турботи.

Олександра Аврамівна виховала 48 дітей. Більшість – це діти, що втратили батьків у Велику Вітчизняну війну, серед них – вісім ленінградців.

Покажчик містить короткі біографічні дані про цю видатну жінку, спогади вихованців сім'ї Деревських, інформацію про нагороди та увічнення пам'яті про Матір-героїню. Також подається інформація про книги, публікації в періодичних виданнях та електронні ресурси, де можна знайти інформацію про О. А. Деревську.

Покажчик адресований бібліотечним працівникам та користувачам публічних бібліотек. Також він може стати в нагоді іншим категоріям користувачів, тим, хто цікавиться видатними людьми нашого краю.

НАША АДРЕСА:

Центральна міська бібліотека для дорослих
ім. Бориса Антоненка-Давидовича
вул. Коржівська, 94
м. Ромни
42000'
Тел. 5-31-53
ел. адреса: library-romny@ukr.net

Передмова

У нашому місті є чимало пам'ятників, які споруджені в скверах і на площах. І тільки одна бронзова постать височіє біля входу у приміщення школи-інтернату. Це постать Матері Олександри Аврамівни Деревської, ім'я якої відоме не лише в нашій державі, а й далеко за її межами. На одному з будинків по вулиці Інтернаціональній можна прочитати надпис на меморіальній дошці: «В цьому будинку жила з 1946 по 1958 роки людина великого серця О.А.Деревська, яка виховала 48 дітей різних національностей». Життя цієї мужньої жінки стало легендою. Майже сорок років з п'ятдесяти семи прожитих віддала Олександра Аврамівна вихованню сиріт. Про неї знято кінофільми, написано книги, їй посмертно присвоєно звання «Мати-героїня», її ім'ям названі вулиці, Роменська школа-інтернат. А вчені Кримської астрономічної обсерваторії її ім'ям назвали одну з малих планет. Роменська мадонна дістала вічне життя і шану та все ж найвеличнішою пам'яттю, невмирущим спогадом про велике материнське серце, працьовиті руки і теплу душу є її діти, онуки, правнуки...

Про нелегкий тернистий шлях легендарної жінки дає інформацію дане видання. Мета бібліографічного покажчика «Уклін тобі, велика Мати» - ознайомити користувачів бібліотек з основними джерелами про життєвий шлях Олександри Аврамівни. У покажчику подаються спогади дітей Деревських про свою названу маму, вказуються нагороди, яких була удостоєна Деревська та наведено бібліографічні дані про джерела інформації та електронні ресурси про неї.

Основою для створення покажчика став фонд Центральної міської бібліотеки для дорослих ім. Бориса Антоненка-Давидовича, інформ-досьє «Роменська мадонна», також була використана інформація з Інтернет ресурсів, перелік яких додається. Видання не претендує на вичерпність, покажчик орієнтований перш за все на бібліотечних працівників та користувачів бібліотек. Також він може стати в нагоді тим, хто цікавиться історією рідного краю.

Роменська Мадонна

Мати-героїня Олександра Деревська виховала 48 дітей різних національностей.

Олександра Деревська народилася в 1902 році в м. Грозному в родині робітника-нафтовика Аврама Семенова. Закінчила 4 класи школи. З початком громадянської війни працювала в місцевому госпіталі, де познайомилася з майбутнім чоловіком Омеляном Деревським.

Нагороджена медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945рр.», орденом Трудового Червоного Прапора. У березні 1974 року Указом Президії Верховної Ради СРСР їй посмертно присвоєно почесне звання «Мати-героїня». Про життєвий подвиг цієї жінки написано книги, створено кінофільми. Один з них документальний фільм «Роменська Мадонна» режисера А.Слюсаренка на Міжнародному кінофестивалі

в Лейпцигу зайняв перше місце і був удостоєний премії «Золотий голуб». Художній фільм про сім'ю Деревських «Свято печеної картоплі» подарувала глядачам кіностудія ім. Довженка. Одну з малих планет астрономи Кримської обсерваторії назвали ім'ям Олександри Деревської.

Якби була Книга рекордів Гіннеса, де фіксувалися б випадки унікальної самопожертви, благодетства і любові, ця жінка неодмінно посіла б в ній одне з почесних місць. Світова історія поки що не знає подвигу, рівного тому, який здійснила вона впродовж сорока надзвичайно важких років в історії держави. Не маючи власних дітей, ця жінка створила унікальний сімейний будинок, де знайшли тепло і прихисток діти, до яких особливо немилосердно поставилося життя, - вони залишилися без батьків або ж ті від них відмовилися.

Щоб поруч завжди були діти

І сьогодні педагоги, вчені-психологи не можуть розгадати феномен подвигу Жінки-Матері. Що саме рухало нею, коли брала під своє крило сиріт-крихіток, переважно ослаблених? Адже це не двоє, троє чи навіть четверо дітлахів, яким буває важко дати лад. Ті, хто ближче знав цю багатодітну родину, не облишали дивуватися вмінню матері напрочуд тонко і точно організувати домашнє господарство, заохочувати синів і дочок до посильної, але наполегливої роботи, знаходити ключик до кожної юної, до того ж, не простої душі. Вона не мала навіть мінімальної педагогічної освіти, але її вмінню, такту, витримці можуть по доброму позаздрити титуловані вихователі. Цілком очевидно, що сам Господь дав їй таке велике і добре серце, яке вона порівну ділила між своїми вихованцями, обігриваючи кожную маленьку стражденну душу.

...Вона народилася й виховувалася в трудовій родині. Батько був робітником-нафтовиком. Розпочалася

імперіалістична війна. У Грозному, де вона жила з батьками, відкрився військовий шпиталь, і Олександра Семенова йде туди працювати дітсестрою. Якраз тоді вона познайомилася з червоноармійцем Омеляном Деревським. Невдовзі вони одружилися, народилася дівчинка, яка, нажаль, померла. Через деякий час випливає гіркий і радісний факт: у Омеляна до зустрічі з Шурою була дружина і залишився син Тимко. Обставини склалися так, що батько забирає сина до себе і п'ятирічний хлопчик називає Шуру мамою. Так почалася родина Деревських.

Так склалося, що її коханому довелося йти на брані поля громадянської війни, а Саша доглядала поранених бійців. Війна є війна. Вона завжди приносить людям горе і нещастя. Багато сиріт блукали вулицями міст і сіл, і серце Олександри стискалося від болю, коли бачила голодних і обірваних дітей. Хотілося зігріти тих нещасних малюків материнською ласкою й любов'ю.

Одного разу, оглядаючи біля шпиталю хворих біженців, натрапила на померлу жінку, біля якої в брудному ганчір'ї лежало маля. Підбрала його, помила, причепурила і... назвала Дмитриком. Трохи пізніше сім'ю поповнила маленька Пана – її мама медсестра померла в госпіталі від поранення. Саша не могла вчинити інакше, бо поклялася тій жінці, що не залишить дитину напризволяще.

Коли з фронту повернувся Омелян, здивувався, побачивши трійко дітлахів. Та вже за якусь хвилю обійняв молоду дружину і, засміявшись, сказав: «Це справді будуть наші діти».

Якось під час однієї задушевної розмови з чоловіком Олександра зізналася, що завжди хотіла б мати багато-багато дітей. Щоб старші залишали домівку, а на їхнє місце приходили нові малюки. Щоб вона купала і розчісувала їх, що скрізь лунав дитячий сміх і щебет. Усе це чоловік уважно вислухав, тільки поцікавився: а чи витримають її плечі і руки? Мовляв, він допомагатиме, але все-таки...

Якось Олександрі Аврамівні довелося бути на одній з багатолюдних залізничних станцій. До неї підійшла молода жінка з немовлям і попросила потримати його кілька хвилин, мовляв, терміново треба відлучитися. Та пройшли години, а незнайомка так і не з'явилася. Глянула Саша на ніжне, миле личко дитинки і сльози на очах забриніли. Поцілувала його й понесла додому.

Як виявилось через роки, Олександра Аврамівна з честю склала головний іспит свого життя. Жодного разу не схибила, не здалася, не відступила.

Доброта і труд все перетруть

Коли на залізничній станції Ромни представники місцевої влади зустрічали родину Деревських, які приїхали з далекого і голодного Поволжя, ніхто не міг повірити, що це одна сім'я. адже в ній було аж 29 дітей різного віку. Їх забирали з дитячих будинків, сиротинці, з блокадного Ленінграда, просто з вулиці – звідусіль, де такі траплялися, і скрізь, куди заносила життєва доля. Глава родини працював нафтовиком, тож його часто перекидали з місця на місце.

Після Грозного вони тривалий час жили на Сахаліні, потім у місті Сизрань, а напередодні Великої Вітчизняної війни переїхали до селища Отважне Куйбишевської області, що на правому березі Волги. Саме там родині жилося найтяжче: бракувало харчів, одягу, взуття... аби розповісти про все пережите, не вистачило б і кількох томів. Але вони були Сім'єю, в якій порівну ділили радість і горе, проблеми і здобутки, щастя і невдачі. Саме це допомогло вистояти в жорстокому двобої з голодом і розрухою, холодом і невизначеністю. Відтак життя в повоєнних Ромнах, куди одержав призначення Омелян Костянтинівич, після голодного Поволжя видалося щасливим і безхмарним. Адже поряд із дітьми завжди була вона, Мама – ніжна, любляча, терпляча, справедлива, добра, одне слово – найкраща.

Тоді Деревським дали просторий будинок на вулиці Інтернаціональній, 14 (це ж потрібно бути такому збігові – в родині виховувалися українці, росіяни, узбеки, чуваші, мордвини та представники інших національностей). Мали свого коня Дуная, машину-полуторку, поросятко, корову, великий город, сад. Словом усе потрібне для життя. Вже наступного року Олександра Аврамівна взяла з місцевого дитячого будинку відразу 10 дітей. Старшій Вірочці було 10 років, решті – Валі, Аллі, Володі, Грицю, Феді, Валері, Сені, Наталці, Жорику – від кількох місяців до восьми років. У наступному, 1947 році додалося ще п'ятеро. А вже в грудні 1950 року сім'я нараховувала 36 дітлахів: 21 хлопчика і 15 дівчаток. Останньою, хто прийшов до Деревських, була маленька Катруся. Через кілька років рідна мати, яка колись її покинула, покликала до себе. Однак дівчина... відмовилася і залишилася з названою мамою. І не тільки вона. Багато хто з вихованців Деревських так і зостався тут, бо не повірили тим, хто зрадив одного разу...

Як вдалося вижити такій багато чисельній сім'ї? На це запитання свого часу відповіла сама Олександра Аврамівна. На її глибоке переконання, головне в житті – доброта і труд. Вона любила повторювати своїм дітям: «Завжди допомагайте людям і тоді вам буде жити легше. Саме легше, а не краще», «Якщо вам зробили добро – пам'ятайте про це, а забудете – то гріх великий».

А ще просила не боятися роботи. Будь-якої. Сама працювала, як бджілка, і дітей до цього привчала. Її швейна машинка не знала спочинку ні в день, ні вночі. Шила, перешивала, штопала... Діти не цуралися жодної роботи і не ділили її на приємну і не зовсім. До того ж, охоче вчилися у школі: мама сама перевіряла щоденники і зошити, хвалила тих, хто мав гарні оцінки, допомагала, якщо хтось потребував.

Що стосується материнської жертвності, то ходила Олександра Аврамівна в одному сірому пальтечку всі 14 роменських років.

«Ти наша молитва, мамо...»

Але коротким було дитяче щастя. На початку 50-х років захворіла мама – серце і судини почали здавати. А тут ще інша біда заскочила. Не витримав такого навантаження глава сім'ї, одного ранку зібрав валізу і подався до іншої жінки – молодшої і не обтяженої такими клопотами. Хоча тоді, у 1920-му, клявся, що до останнього подиху буде поряд із нею, Сашею. Нічого не сказала на те посивіла і згорблена дружина, лише гірко заплакала і пішла займатися звичними клопотами. Хоча часу залишалось дедалі менше. Знала про це, та не хотіла лякати дітей, які принишкли перед майбутньою бідою. Тільки одного разу геть ослаблена запитала в доньки Пани, яка приїхала в гості з Москви, чи не чула вона чогось про її Омеляна. Ухилилася жінка від конкретної відповіді, хоча знала, що помер Омелян кілька тижнів тому, перед смертю кликав її, Сашу, марив. Тільки й устиг заповісти гроші, які мав, на кількох прийомних дітей.

А слідом, через якийсь місяць, відійшла в інший світ і Олександра. Сталося це 1959 року, коли біля неї сиділа маленька Катруся. Попросила дівчинку заспівати пісню про kota, яку дуже любила. Донька закінчила пісню, а мамам мовчала. Та як вона могла похвалити чи щось сказати, якщо руки її вже були холодними...

Цю сумну дату лише умовно можна вважати закінченням історії цієї дивовижної сім'ї. Адже почалася зовсім інша сторінка в життєписі любові, добра, підтримки, допомоги. Смерть дорогої людини об'єднала всіх-всіх синів і дочок. На той час у Деревської вже були онуки, які знали свою добру бабусю, писали їй листи, надсилали малюнки. З роками це братерство міцніло, переростаючи в особливу спільність. Вихованці Деревських поклялися не забувати не тільки свою маму, а й одне одного. Невдовзі вони встановили на могилі рідної людини пам'ятник, на якому з двох боків вибиті хвилюючі слова: «Ти наша совість, наша молитва,

мамо!» та «Земний уклін тобі, наша незабутня». І від зірочки до гранітної плити – 48 імен.

У Ромнах вже звикли до того, що кожної весни до рідного будинку Деревських приїздять десятки дітей, онуків, правнуків, а віднедавна – правнуків Олександри Аврамівни, тобто представників п'ятого покоління. Щоправда, робити це дедалі складніше – даються взнаки вік, різні життєві клопоти та обставини. Не перелічити міст і місць, звідки їдуть гості: Київ, Москва, Якутськ, Львів, Магадан, Харків, Донецьк, Новосибірськ, острів Діксон, Красноярськ, Уфа, Житомир, Мінськ, Суми, Сіверодонецьк. Серед них - викладачі і медики, механізатори і музиканти, шахтарі і швачки, військові і нафтовики. Та хто б ким став, усі вони знайшли своє гідне місце в житті, жоден з них не осоромив маминого імені.

Так, Мама безсмертна доти, поки живі її діти, онуки, правнуки... дивиться з вічної високості, нагадує про себе далекою планетою в космосі, зігріває кожного своїм теплом, яке не замінити нічим у світі.

Олександр Вертіль
(Урядовий кур'єр, 2010, 2 жовтня)

Спогади дітей про матір О. Деревську.

Катерина Омелянівна Кононенко (Деревська):

«В сім'ю Деревських я потрапила зовсім маленькою – мені тоді було всього декілька місяців. Мама взяла мене з дитячого будинку зовсім хворою. Багато безсонних ночей вона провела біля мого ліжка. І виходила!

Мої старші брати і сестри навчалися і працювали, а я, як найменша, знаходилася біля мами, допомагала їй готувати на всю нашу велику сім'ю.

Мама в той час уже хворіла, але завжди уміла всіх зайняти роботою, правильно розподілити обов'язки між багато численними членами родини. Старші допомагали їй прати, готувати їжу, приглядали за малюками.

Добре пам'ятаю наш двір, зелений-зелений весною і влітку, великий фруктовий сад, де росли яблуні, сливи, вишні, абрикоси... Мені здавалося, що на землі немає кращого місця, ніж наш дім, наш двір і наш сад.

Ми жили дружно і весело. Одягалися, звичайно, дуже скромно, але завжди ходили чистими й охайними. Коли я пішла до першого класу, то мала зовнішній вигляд не гірший, ніж інші учні. Про це потурбувалася мама.

Особливо запам'яталися мені сімейні чаювання. Це був хороший звичай в нашій великій сім'ї. За столом створювалася якась особливо тепла, сердечна, задушевна атмосфера, яку випромінювала мама. По вечорах, за сімейним чаєм, мама розпитувала кожного про навчання, про роботу, давала мудрі материнські поради. Свята у нас проходили так: старші діти готували різні страви, пекли пироги, і що особливо запам'яталося, випікали один великий пиріг. Сідали до столу. Мама зверталася до всіх нас зі словами привітання, з добрими побажаннями здоров'я, говорила, щоб всі ми жили дружно і завжди, куди б нас не закинула доля, підтримували один одного. Після материнського слова розпочинався святковий обід, великий пиріг різали порівну на всіх.

На свята мама була особливо жвавою, веселою, часто сміялася і ставала ще красивішою, просила співати разом з нею її улюблені пісні. Одна мені особливо запам'яталася – про кошеня. Я дуже уважно слухала її, а потім вивчила і співала уже для мами. При цьому вона радісно сміялася і мені хотілося співати ще і ще.

З дитинства мама всіх нас привчала до праці, часто повторювала, що праця прикрашає людину. Вона уміла бути суворою і ніжною, вимогливою і доброю. До неї ми завжди йшли зі своїми радостями й проблемами, переживаннями й турботами. І вона все розуміла, для кожного знаходила розумну раду. Це була жінка великої душі і саме за це її називають так красиво і урочисто – мадонна...

Хвороба мами була для всіх нас великим горем. Потім їй стало зовсім погано і її забрали в лікарню. Мені було 10 років. Я пішла з дому, нікому не признавшись, що йду до мами.

І от я в лікарні. Мама дуже зраділа, побачивши мене. Ми довго розмовляли, хоча, тепер я це розумію, їй було тяжко. Потім мама попросила, щоб я заспівала їй про кошеня. Коли я закінчила співати, мама вперше не засміялася. Лежала з закритими очима, і здавалося, ніби заснула... Я доторкнулася до її руки, вона була холодна-холодна. Так мама заснула назавжди...

Є у мене фотокартка. З неї на мене дивиться мама. Я ніби розмовляю з нею – доброю, сердечною, мужньою. Так саме мужньою! Тепер я розумію, що виростити та виховати 48 дітей – справжній подвиг. Подвиг материнства. Я цілую ваші руки, мамо, за всіх ваших дітей, які розлетілись по всьому світу. Низький уклін вам, мамо, від усіх нас – синів і дочок Деревських!».

«Це була не просто Мати з великої літери, а жінка незвичайної духовної чистоти. Мама пестила і берегла нас всіх, як могла. Вона привчала нас любити людей, любити працю, бути добрими, чесними, справедливими. Для неї всі ми були рідними, а вона для нас найріднішою. От лише не берегла вона себе, всю, до останку, нам, дітям, віддавала. До кожного з нас вона могла підібрати свій ключик, заспокоїти, якщо треба, сказати ніжне, ласкаве слово, приголубити. Золота в нас була Мама...».

«У мами був вроджений педагогічний талант. Ніколи вона на жодного з нас не підняла руку, нікого не била. Для тих, хто завинив, найтяжчим покаранням були слова:

- Я не хочу з тобою розмовляти.

Ота мамина мовчанка діяла сильніше за будь-яку іншу кару».

«Моє життя склалося так, що був час, коли переді мною став вибір матері. Рідна мати, яка колись мене залишила, кликала до себе, але я залишилася з названою мамою – Олександрою

Аврамівною Деревською. Я, як і всі ми, її діти, не помилилися у виборі, і пишаємося своєю мамою...».

Лідія Омелянівна Тищенко (Деревська):

«Я завжди захоплювалася материнським подвигом і тими рисами, які були притаманні нашій мамі, - милосердям, працелюбністю, чесністю, колективізмом, гуманізмом. Все її життя було і залишається втіленням цих прекрасних рис».

Алла Омелянівна Сербина (Деревська):

«Десятки осиротілих дітей оточила увагою, турботою і материнською ласкою Олександра Аврамівна. Журналісти та письменники стверджують, що добрі руки й серце Матері торкнулися 62 дитячих долонь. Я знаю, що в сім'ї нас було сорок вісім. Під час війни старші пішли на фронт. В останні роки в сім'ї нас, дітей, було сорок двоє, двадцять шість школярів, решта – малюки. Тяжко бувало, жили ми в той час нелегко. Та разом з тим - дружно. Зростали в праці. Зразком невтомної трудівниці для нас, дітей, була Мама. Нагодувати, одягти і взути, обіпрати, а найменшим ще й колискову заспівати... На всіх вистачало її. Мамині уроки добра, людяності, працьовитості ми засвоїли на все життя. Давно вже не має в живих нашої Мами, але світла пам'ять про неї живе в серцях її дітей, онуків, правнуків...».

«У нас в родині завжди було двоє-троє зовсім маленьких. Це мама, очевидно, робила з педагогічних міркувань: доглядали малюків старші діти, і це виховувало в них людяність, любов до молодших, потребу піклуватися про слабших».

Володимир Омелянович Деревський:

«Вона була винятковою людиною... У матері було стільки доброти, Ласки чуйності до всіх нас. Вона була незвичайної духовної чистоти жінка. І нас виховала чесними і справедливими людьми...».

«...Мама Олександра пестила і берегла нас всіх, як могла для неї ми були рідними і вона нам всім – рідненькою. На всіх вистачало у неї ласки і тепла. Життя цієї незвичайної жінки з великим серцем матері стало багаторічним щоденним подвигом».

«Ні, не дитячий будинок був у Деревських, тут жила велика багатонаціональна, своєрідна і особлива, справжня родина. Діти мали матір і були щасливі цим. Вони над усе любили її. Вона останнім ділилася, все старалася, щоб ніхто з голоду не помер. Ми маму завжди любили і зараз її любимо за материнську турботу.

Вона була втіленням працелюбства. Ми не знали, коли мати лягала спати і коли вранці вставала. Найефективнішим засобом виховання малечі стали її праця, доброта і авторитет. Проста трудяща жінка з доброю материнською душею, сильними материнськими руками матері-рятівниці підтримувала й оберігала осиротілих дітей, чії батьки загинули в роки війни. Я пишаюсь тим, що вийшов із цієї сім'ї. А ще більше серце наповнюється гордістю, що в мене є така мама...».

Ольга Омелянівна Деревська:

«Я виховувалася в сім'ї Олександрі Аврамівни. Вона взяла мене до себе, коли мені було майже два місяці, і те, що я живу – заслуга моєї мами.

Я хочу сказати не тільки про це. коли я підросла і стала розуміти, я осягнула, якої незвичайної душі людина наша мама... Вона була нашим терплячим та мудрим наставником в житті.»

Олександр Омелянович Деревський :

« В 1957 році я йшов до лав Радянської Армії. Ми тільки-но повернулися з цілини – Юра, Петя і я. Свої заощадження віддали на лікування матері... Зібралися, за стіл посадили матір. В її очах ми бачили радість за те, що ми стали справжніми людьми. Тоді ж в кімнаті вона наказувала мені служити чесно... Вона любила пісні воєнних років і часів громадянської війни, і ми, сини співали для неї...».

Параска Омелянівна Горячева (Деревська):

«Вже багато років пройшло після смерті мами, але я пам'ятаю її погляд, ходу, чую її голос, відчуваю її доброту... Все, що мама дала мені хорошого, я постараюся передати

своїм дітям, а онука, на честь бабусі, ми назвали Олександром...».

Жанна Омелянівна Деревська:

«Нас, малюків, в Ромнах була у неї ціла юрба, а мама кожного сама на ніч купала. І не тільки купала, а й оглядала, і якщо помічала хоч невелику подряпинку, обробляла її, турботливо доглядала кожного. От чому всі ми вирости здоровими, міцними...».

Нагороди

Олександра Аврамівна була нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора і медаллю “За доблесну працю” у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 березня 1974 р. Олександрі Аврамівні посмертно присвоєно звання “Мати-героїня”.

Увічнення пам'яті

До 80-ї річниці з дня народження О.А.Деревської біля входу до школи-інтернату, що носить її ім'я, відбулося урочисте відкриття пам'ятника Матері. Його авторами були архітектор А.Сіпко та скульптор О.Миненко.

Олександра Аврамівна зображена в спокійній позі, в накинутій на плечі хустці. Скульптура встановлена на високому постаменті, на фоні гранітної стели.

У 1996 році в Міністерстві зв'язку України вийшов у світ художній конверт, присвячений Матері-героїні Олександрі Деревській. Конверт – мініатюрний пам'ятник людині.

О.А.Деревській було присвячено документальний фільм “Роменська мадонна” режисера А.Слюсаренка, який на Міжнародному фестивалі в Лейпцігу в 1973 році зайняв перше місце і був удостоєний премії “Золотий голуб”. В 1974 році ця картина була відзначена дипломом міжнародного кінофестивалю у фінському місті Тампере, а також «Срібною пальмовою гілкою» знову таки у Лейпцигу.

В 1976 році на кіностудії імені О.Довженка. за сценарієм Є. Онопріска відомий український режисер Ю. Ілленко зняв художній фільм про сім'ю Деревських “Свято печеної картоплі».

Вчені Кримської наукової обсерваторії відкрили малу планету № 2400 і назвали її ім'ям Олександри Аврамівни Деревської.

Перший в Україні музей Матері відкрито у Сумах

СУМИ, 18 грудня 2009 року /Сергій Ханін - УКРІНФОРМ/. У приміщенні обласної бібліотеки в Сумах відкрито перший в Україні музей Матері, повідомляє кореспондент УКРІНФОРМу. Ініціатором створення цього закладу виступила голова обласного відділення громадської організації батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу "Калинове гроно" Ніна Чернявська.

"Ми два роки плекали свою ідею. І все ж таки реалізували її. Приємно, що ця маленька ідея сколихнула багатьох, значить, не лише нам це треба. Ми хочемо показати, що матері бувають різні, але вони такі потрібні". - наголосила Ніна Чернявська у своєму виступі під час відкриття музею, кошти на відкриття якого допоміг знайти Сумський обласний благодійний фонд "Благовіст".

За словами голови фонду Галини Карпенко, спочатку планувалося збирати кошти під час масових заходів, що проводяться за участі фонду, та цьому перешкодив карантин. Тож вони вирішили разом із Ніною Чернявською звернутися по допомогу до Сумської обласної асоціації підприємців. Запевняли у важливості та необхідності такого музею, намагалися апелювати статистичними даними. "Коли отримали згоду на виділення коштів для музею, просто плакали від щастя. Не вірили, що вийде так просто. А вийшло", - зазначила Г.Карпенко.

Долучилося до організації створення музею Матері й обласне управління в справах молоді та спорту Сумської ОДА.

- Ми розуміємо проблеми сучасної родини, проблеми материнства, - зауважив керівник управління Віктор Бобиренко. - Музей матері потрібен для того, щоб відновити роль української матері у суспільстві.

Віктор Бобиренко наголосив на необхідності виховання відповідального материнства, й не забувати при цьому про батьківську відповідальність. Тільки тоді, на його думку, можна буде говорити про духовне оздоровлення нації.

Публікації про О.А. Деревську

- Сумщина в іменах [Текст]: Енциклопедичний довідник. – Суми: Рекламно-видавниче об'єднання «АС-Медіа», Сумський державний університет, 2003. - 624с.
- Шкаровська І.І. Сім'я Деревських [Текст] :Документальна повість. – К.: Радянська школа, 1976. – 123с.
- Семенов Г. Ты наша совесть [Текст] : Документальный рассказ. – Харьков: Прапор,1974, - 156с.
- Вороненко М. Ти наша совість, мамо... [Текст] / М. Вороненко // Берегині Сумщини. – Суми: Корпункт, 1997. – 160с.

- Листи до матері [Текст] : збірка листів дітей О. Деревської. – Суми: Корпункт, 2002.
- Дорога до матері [Текст] : (Олександра Деревська) / В. Губарець // Історичний календар '2004 : Науково-популярний альманах. - Київ : Планета, 2004.
- Скрипка Л. Зустрічі з Деревськими [Текст] / Л.Скрипка // Вісті Роменщини. – 2011. – 30 липня. – С.2.
- Вертіль О. Роменська Мадонна [Текст] / О. Вертіль // Урядовий кур'єр. – 2010. – 2 жовтня. – С.19.
- Свято печеної картоплі [Текст]: про фільм про О. А. Деревську // Голос України. – 2009. – 11 листопада.
- Юрьєва А. Призвание – дарить людям [Текст]: А. Деревская / А. Юрьєва // В двух словах. – 2008. - №19. – С.29.
- Прокопенко Ю. Рідна ненька моя [Текст] : Семінар, присвячений 105-річчю від дня народження О Деревської / Ю. Прокопенко // Вісті Роменщини. – 2007. -12 травня.
- Геренко С. Щоб до монети додалася і медаль [Текст]: Увічнення материнського подвигу О. А. Деревської пам'ятною монетою її імені / С. Геренко // Сумщина. – 2004. – 9 червня.
- Нестеренко П. Роменська мати [Текст] / П. Нестеренко // Урядовий кур'єр. – 2002. – 20 квітня.
- Білоцерківська Г. «Листи до матері» [Текст] : про книгу про О. Деревську / Г. Білоцерківська // Вісті Роменщини. – 2002. – 20 квітня.
- Білоцерківська Г. Велике родинне свято [Текст] : до 100-річчя О. Деревської / Г. Білоцерківська // Вісті Роменщини. – 2002. – 22 травня.
- Геренко С. Мадонна [Текст] / С. Геренко // Сумщина. – 2002. – 18 травня.
- Савченко В. Щедрость материнського серця [Текст]: до 95-річчя від дня народження О. Деревської / В. Савченко // Сумська новина. – 1997. – 2 травня.
- Сербина (Деревська) А. «Ти наша совість, мамо...» [Текст]: про вихід художнього конверта, присвяченого О.

Деревській / А. Сербина (Деревська) // Голос України. – 1997. – 6 березня.

- «Ти наша совість, мамо!» [Текст]: присвячено 95-річчю від дня народження О. Деревської // Вісті Роменщини. – 1997. – 30 квітня.
- Шовкопляс С. Хай буде мати і дитина [Текст] / С. Шовкопляс // Червоний промінь. – 1997. – 7 березня.
- Федорина. А. Жінок кличе материнська толока [Текст] : Благодійність – про акцію милосердя в Сумській Області, присвячену 95-річчю від дня народження О. А. Деревської / А. Федорина // Україна молода. – 1997. – 19 березня.
- Данченко Л. Толока материнства зароджується в Ромнах [Текст] / Л. Данченко // Вісті Роменщини. – 1996. – 28 грудня.
- «Хай буде мати і дитина» [Текст]: добродійна акція «Материнська толока Деревської» // Червоний промінь. – 1997. – 7 березня. - С.4.
- Ющенко О. Роменська мати [Текст] : вірш / О. Ющенко Вибране. – К.: Дніпро, 1987. – 406 с.
- Василевська Л. Жива материнська любов [Текст] : У Ромнах відкрито пам'ятний знак матері-героїні О.А. Деревській / Л. Василевська // Ленінська правда. – 1984. – 8 березня.
- Илюхин П. Роменская мадонна [Текст] : стих / П. Илюхин // Комуністичним шляхом. – 1984. – 24 березня.
- Савченко В. Материнская звезда [Текст]: Про назву малої планети, що під №2400, ім'ям матері-героїні О. А. Деревської / В. Савченко // Правда України. – 1983. – 23 марта.
- Лучанець В. Дорога до матері [Текст] / В. Лучанець // Ранок. – 1982. - №6. – С.2-3.
- Коваль Г. Життя – подвиг [Текст]: до 80-річчя з дня народження О.А. Деревської / Г. Коваль // Комуністичним шляхом. – 1982. – 5 травня. – С.4.

- Василів М. Фільм про материнський подвиг [Текст] : про фільм «Свято печеної картоплі» / М. Василів // Ленінська правда. – 1976. – 26 травня.
- Ющенко О. З поеми «Роменська мати» [Текст] / О. Ющенко // Комуністичним шляхом. – 1972. – 7серпня. – С.4.
- Кононенко Е. Нет тебя роднее, мама! [Текст] / Е. Кононенко // Комсомольская правда. – 1977. – 9 сентября.
- Хандрос Б. Семья- комуна [Текст] / Б. Хандрос // Литературная газета. – 1975. – 5 ноября.
- Рева Г. Книга про О. А. Деревську [Текст] / Г. Рева // Комуністичним шляхом. – 1975. – 25 лютого.
- Привірна Г. Мати [Текст] / Г. Пивірна // Людина і світ. – 1974. - №5.
- Невинський Г. Така велика справжня сім'я [Текст] / Г. Невинський // Ленінська правда. – 1974. – 9 серпня.
- Косяк А. Материнский подвиг [Текст] / А. Косяк // Работница. – 1974. - №12. – С.6-7.
- Хорева Е. Бессмертный подвиг материнства [Текст]: о документальном фильме о А. А. Деревской «Роменская Мадонна» /Е. Хорева // Правда Украины. – 1974. – 1марта.
- Сім'я Деревських [Текст] // Україна. – 1973. - №2.

Інтернет-ресурси, де можна знайти інформацію про О. А. Деревську.

- **Деревська Олександра** [Електронний ресурс «Вікіпедія»] // Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/Деревська_Олександра
- **Червяцова О.В. До біографії Олександри Аврамівни Деревської** [Електронний ресурс] // Режим доступу:

essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/19659/1/4ervya
cova.pdf

- **Материнський подвиг Олександри Деревської**
[Електронний ресурс] // Режим доступу:
www.sm.cominformua.com/.../492-materinskiy-podvig-oleksan...
- **Вони ніколи не бачили, коли мама спить ...**
[Електронний ресурс] // Режим доступу: library-sumy.com/sumy/people_sumy/134/810/
- **Нестеренко П. Чи здолаємо кризу доброти і сердечності?** Електронний ресурс Режим доступу: www.ukurier.gov.ua/uk/articles/chi-zdolayemo-krizu-dobroti-i.../p/

Список використаної літератури:

1. Семенов Г. Ты наша совесть [Текст] : Документальный рассказ. – Харьков: Прапор, 1974, - 156с.
2. Вороненко М. Ти наша совість, мамо... [Текст] / М. Вороненко // Берегині Сумщини. – Суми: Корпункт, 1997. – 160с.
3. Вертіль О. Роменська Мадонна [Текст] / О. Вертіль // Урядовий кур'єр. – 2010. – 2 жовтня. – С.19.
4. Нестеренко П. Роменська мати [Текст] / П. Нестеренко // Урядовий кур'єр. – 2002. – 20 квітня.